

ŞCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ

Facultatea de Litere

Kinga KOLUMBÁN

Poziționare în discursul politic
în timpul crizei migrantilor din 2015

Stance in Political Discourse during the Migrant Crisis of 2015

REZUMAT

Conducător științific

Prof.dr. habil. Gabriela CHEFNEUX

BRAȘOV, 2024

1. Scopul lucrării

Scopul prezentei lucrări este identificarea unor poziționări realizate în timpul crizei migranților din 2015, care demonstrează perspective și atitudini relevante în cadrul reprezentanților politici ai Uniunii Europene. Ca și concept teoretic de natură interpersonală, poziționarea reflectă o perspectivă atât personală, cât și publică, deoarece reprezintă subiectivitatea unică a unui vorbitor într-o interacțiune cu alți participanți.

Acest studiu urmărește identificarea potențialului de producere a sensului pe care îl dețin resursele interpersonale, prin examinarea textelor care au fost formulate în cadrul dezbaterii publice cu privire la efectele crizei asupra Comunității Europene și la posibilele măsuri de limitare a ei. O ipoteză teoretică pe care se bazează acest studiu este faptul că reprezentarea evenimentelor și evaluarea lor concomitentă, produc sens și transmit indicii pentru interpretare în cadrul unei comunități.

Conținutul ideologic este semnificativ în textele analizate datorită caracterului politic al declarațiilor. Totuși, acest studiu se concentrează asupra aspectului retoric al textelor: conținutul cu încărcătură ideologică este analizată cu mijloace teoretice formale. Deși ideologiile sunt identificate ca tipuri de discurs în textele analizate, relevanța lor este secundară demersului de producere a sensului urmărit prin analiza resurselor ideatice și interpersonale, cu referire concretă la modul de reprezentare și realizarea poziționărilor dialogice și atitudinale.

Prin urmare, chiar dacă ele sunt confirmate la unii sau chiar toți vorbitorii (anti- și pro-migraționism, legitimare politică, federalism sau euroscepticism), aspectele ideologice sunt discutate doar în măsura în care au relevanță în procesul de poziționare.

2. Contextul dezbaterii politice: criza migranților din 2015

Criza migranților din 2015 a reprezentat un eveniment relevant din punct de vedere social și politic pentru Uniunea Europeană. A apărut în atenția publicului în aprilie 2015, când s-a raportat un număr crescut de victime în rândul celor care traversau Marea Mediterană. În cursul acestei luni, Consiliul European a convenit să sporească efortul de a-și monitoriza frontierele externe pe Marea Mediterană și de a redistribui responsabilitatea privind găzduirea solicitanților de azil către toate țările Uniunii Europene. Aceste măsuri au însemnat implementarea unui Sistem Comun de Azil, incluzând asistență oferită țărilor care se confruntă cu un număr mare de solicitanți de azil (așa-numitele țări de intrare). S-a formulat astfel, posibilitatea relocării unora dintre solicitanți din țările de intrare către alte țări membre. Astfel de măsuri au însemnat modificarea Regulamentului Dublin care atribuia țărilor de intrare responsabilitate exclusivă pentru procesarea cererii de azil.

În 2015, peste 1 milion de persoane au trecut granița Uniunii Europene. Din cauza numărului mare de cereri de azil, această reglementare a dus la prăbușirea controlului de frontieră, în unele cazuri a determinat state să-și închidă temporar granițele și a generat tensiuni în rândul membrilor Uniunii Europene.

În septembrie 2015, Uniunea Europeană a anunțat o serie de măsuri menite să restabilească ordinea. În septembrie 2015 au avut loc o serie de dezbateri în Parlamentul European. Dezbaterile au fost prilejuate de propunerile Comisiei Europene privind măsurile de soluționare a crizei, inclusiv planul de relocare a solicitanților de azil pe baza unei cote obligatorii care a generat disensiuni în rândul statelor membre.

Pe 9 septembrie s-a prezentat un pachet de propuneri, anunţat de preşedintele Comisiei Europene, J. C. Juncker, în cadrul discursului său privind Starea Uniunii. Pachetul conţinea o propunere de relocare pentru 120 000 de persoane, măsură criticată de către Grupul de la Vişegrad (Cehia, Polonia, Slovacia şi Ungaria), care ulterior a devenit nucleul unor tensiuni din cadrul Uniunii Europene, generând o dezbatere prelungită şi întârziind luarea deciziilor la nivel instituţional. Alte propuneri au inclus o listă a ţărilor sigure de origine, permiţând o identificare mai precisă a celor care au dreptul la azil, un fond fiduciar pentru Africa şi măsuri care să permită o abordare internaţională a crizei migraţiei. Propunerile au fost acceptate de Parlament, dar adevărata provocare a fost pusă de Consiliul European, compus din şefi de state şi de guverne ai statelor membre.

După 9 septembrie au avut loc mai multe şedinţe ale Consiliului. Una a fost o reuniune a miniştrilor Justiţiei şi Afacerilor Interne pe 14 septembrie, care a dus la un consens cu privire la propunerea de relocare a 40 000 de persoane, iar alta, o întâlnire a şefilor de state şi guverne, în care nu s-a atins un consens asupra planului de relocare pentru încă 120 000 de persoane. Ungaria, Slovacia şi Cehia s-au opus, ca şi România, iar Finlanda s-a abţinut. Polonia, a patra ţară din Visegrad, a votat în cele din urmă în favoarea planului. Propunerea a fost acceptată, totuşi, prin folosirea „votului cu majoritate calificată”, adică prin votul favorabil al majorităţii statelor membre. Cei care s-au opus au criticat caracterul obligatoriu al cotelor impuse, în timp ce susţinătorii au subliniat necesitatea unei decizii rapide.

În final, soluţia temporară pentru criza migranţilor a venit printr-un acord al Uniunii Europene cu Turcia de a găzdui refugiaţi şi de a-i împiedica să treacă marea spre Grecia, ceea ce a scăzut semnificativ numărul solicitanţilor de azil la graniţele Europei. Cu toate acestea, între timp, numărul refugiaţilor a crescut în taberele de refugiaţi din Turcia, iar Uniunea Europeană a fost acuzată periodic că nu-şi îndeplineşte angajamentele, cum ar fi alocarea la timp a ajutorului financiar convenit sau îmbunătăţirea procedurii legale de solicitare a azilului, care a rămas în continuare greoaie. Mai mult, Turcia a fost acuzată că foloseşte presiunea unei alte potenţiale crize pentru a forţa Uniunea Europeană să acorde mai mult ajutor financiar şi să facă diverse concesii politice. Problema migraţiei, aşa cum a remarcat Donald Tusk într-un discurs în faţa Parlamentului European în 2016, este o „poveste fără sfârşit”, iar soluţiile puse în practică „nu sunt ideale şi nu pun capăt efortului nostru”¹. Procesul de îmbunătăţire a legilor privind migraţia şi de creştere a eficacităţii acestora continuă.

3. Corpusul

Intervenţiile vorbitorilor care au fost selectate pentru a constitui corpusul acestei analize au avut loc pe parcursul lunii septembrie 2015. Ele sunt exemple de discurs ţinute de diverşi politicieni europeni cu privire la măsurile luate de Uniunea Europeană pentru gestionarea crizei migranţilor. Textele au fost selectate din trei discuţii în jurul propunerilor Comisiei Europene. Prima, Starea Uniunii, a avut loc pe 9 septembrie. Propunerile au fost votate ulterior în Parlamentul European. A doua şi a treia dezbateri au avut loc în Parlamentul European cu ocazia reuniunii Consiliului de Justiţie şi Afaceri Interne şi reuniunea extraordinară a şefilor de state şi guverne.

Intervenţiilor prilejuite de cele trei dezbateri li se adaugă discursului premierului maghiar, Viktor Orbán, rostit în Parlamentul Ungariei înainte de începerea sesiunii parlamentare anuale, pe 21 septembrie 2015. Preliminariile acestui discurs sunt constituite de întâlnirile premierului cu liderii europeni, în 3 septembrie, când Viktor Orbán a anunţat oficial Bruxelles-ul că Ungaria este pregătită să „respecte regulamentele” (adică Regulamentul Dublin şi Codul Schengen) şi, că introduce o lege, din 15 septembrie 2015, conform căreia graniţele de sud ale Ungariei se închid

---

¹ [Donald Tusk says EU migration crisis is ‘never-ending’ – POLITICO](#)

prin construirea unei bariere fizice (gard). Această măsură era menită să asigure graniţele Ungariei, care reprezintă şi graniţele de sud ale zonei Schengen, împotriva valului de migranţi.

Sunt analizate intervenţiile şi discursurile următorilor vorbitori (cu datele, la care au fost rostite):

- Jean-Claude Juncker, Preşedintele Comisiei Europene – Discurs despre Starea Uniunii (9 septembrie)

Politicianul prezintă propunerile Comisiei Europene pentru soluţionarea crizei, printre care şi controversatul plan de relocare.

- Viktor Orbán, prim-ministrul Ungariei –, Discurs către Parlamentul Ungariei înainte de începerea sesiunii anuale parlamentare (21 septembrie),

Discursul este rostit cu scopul de a explica poziţia guvernului maghiar pe tema migraţiei şi de a justifica acţiunile sale. Textul original în limba maghiară a fost tradus în engleză de mine, acordându-se o atenţie specială conţinutului interpersonal al originalului.

- Donald Tusk, Preşedintele Consiliului European – două intervenţii (6 octombrie)

Politicianul prezintă rezultatele şedinţei extraordinare a Consiliului unde s-au discutat măsurile propuse, fără planul de relocare. A doua intervenţie a lui Donald Tusk conţine câteva idei suplimentare despre situaţie, ca parte a discuţiei.

- Frans Timmermans, Prim-Vicepreşedinte al Comisiei Europene – trei intervenţii (9 septembrie, 16 septembrie, 6 octombrie).

Prima intervenţie avizează şi promovează propunerile prezentate de Preşedintele Comisiei, a doua discută urgenţa votului pentru propuneri în contextul votului eşuat din 14 septembrie, iar a treia tratează aspectele umanitare ale crizei migranţilor.

- Federica Mogherini, Vicepreşedinte al Comisiei/Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe şi Politica de Securitate – intervenţie (9 septembrie).

Ea discută despre importanţa credibilităţii faţă de partenerii internaţionali care poate fi obţinută prin unitate.

- Dimitris Avramopoulos, Comisar European pentru Migraţie şi Afaceri Interne – intervenţie (9 septembrie)

El prezintă planurile de implementare ale propunerilor.

- Guy Verhofstadt, liderul Alianţei Liberalilor şi Democraţilor pentru Europa (Grupul ALDE) – trei intervenţii (9 septembrie, 16 septembrie, 6 octombrie)

În prima intervenţie, politicianul se exprimă în favoarea propunerilor Comisiei. În cea de-a doua intervenţie, îşi exprimă dezamăgirea şi scepticismul legat de reuşita votului pentru planul de relocare în viitorul apropiat. În intervenţia din 6 octombrie, în cadrul dezbaterii asupra rezultatelor şedinţei extraordinare de consiliu, politicianul îşi exprimă dezamăgirea faţă de activitatea Consiliului European.

4. Noţiuni teoretice

Întrucât cercetarea se bazează pe o selecţie de texte formulate în cadrul evenimentelor descrise mai sus, punctul de plecare al analizei este stabilirea parametrilor reprezentării crizei de către vorbitori.

4.1. Nivel micro- şi macro-analitic

La nivel macro-analitic aceste texte se califică drept exemple de discurs politic în cadrul dezbaterii publice care a avut loc în vara şi toamna anului 2015. Criza a fost reprezentată ca un test al valorilor

care constituie principiile de bază ale Uniunii Europene, și anume solidaritate și responsabilitate. În acest discurs referitor la valorile europene, procesul de poziționare este definit prin identificarea pozițiilor de acord și opoziție a vorbitorilor cu ceilalți participanți privind acest subiect.

La nivel micro-analitic, aceste texte reprezintă acte de vorbire de argumentare practică. Datorită acestui fapt, elementele reprezentate în cadrul dezbaterii, soluțiile vorbitorilor și justificările pentru limitarea crizei sunt identificate pe baza unui model de structură de argumentare practică oferit de Fairclough și Fairclough (2012).

4.1. *Argumentare practică*

Identificat ca un gen de activitate comunicativă, argumentarea presupune ca un vorbitor (actor politic) să propună un anumit curs de acțiune – și să argumenteze în favoarea acestuia – ceea ce presupune interpretarea sa individuală a unei situații (premisele circumstanțiale) pe baza valorilor pe care le deține (premise de valoare), care pot fi sau nu aliniate cu cele ale altor participanți la situație.

Cursul de acțiune propus, ce reprezintă obiectul argumentării vorbitorului, este descris ca fiind soluția pentru o stare de fapt dorită, ce pune punct situației de criză actuale. Fairclough și Fairclough (2012) se concentrează pe aspectele discursive ale acțiunilor politice în timpul crizei, care implică o cantitate semnificativă de efort „agentiv și strategic” din partea participanților la o dispută cu privire la cursul optim de acțiune. Argumentarea practică, în aceste situații, este actul de vorbire care reprezintă aspectele subiective ale perspectivelor individuale ale participanților, oferind un cadru discursiv „personalizat” pentru problema în cauză, în conformitate cu valorile și interesele vorbitorului. O perspectivă individuală negociată și aplicată prin discurs nu e nimic altceva decât echivalentul definiției conceptului de poziționare.

Identificarea de către Fairclough și Fairclough (2012) a discursului politic ca argumentare practică în vederea furnizării unei soluții în timpul unei crize este deosebit de relevantă în contextul crizei migranților din 2015. În această perioadă, reprezentanții statelor membre ale Uniunii Europene, fiecare cu statutul și interesele lor unice, s-au implicat în discuții, au acceptat și respins soluții, au făcut concesii și au criticat pozițiile și politicile altor membrii ale Uniunii Europene. Criza migranților a dus la o criză de legislație în cadrul organizației și a forțat țările membre să modifice și să reformuleze legile și reglementările în conformitate cu noile realități ale Uniunii Europene. Contribuțiile subiective pe care le-au exprimat reprezentanții instituțiilor și ale statelor membre la momentul respectiv, constituie eșantioane adecvate însumând diferitele perspective instituționale și naționale asupra crizei prin poziționarea dialogică și atitudinală asupra subiectului în cauză, în cadrul unei deliberări publice.

4.2. *Poziționarea în teoria evaluării (appraisal)*

Procesul de poziționare se urmărește conform taxonomiei de evaluare descrisă de Martin și White (2005) și Martin și Rose (2007). Dimensiunea interpersonală a evaluării urmărește un sistem de valoare alternativă celei care funcționează conform dicotomiei adevărat/fals, sistem caracteristic dimensiunii ideatice.

Evaluarea de către vorbitori a afirmațiilor (proposition) ca fiind potrivite sau nepotrivite (right and wrong) contribuie la producerea sensului prin discurs împreună cu alte sisteme discursive aparținând metafuncțiilor ideatice și textuale. Într-o analiză de ordin interpersonal al discursului, atenția se îndreaptă către pozițiile valorice formulate de vorbitori prin care se realizează angajamentul și atitudinea lor față de o problemă și/sau poziționările valorice ale celorlalți participanți. Această poziționare valorică este o reacție individuală manifestată public și o formulare a propriului punct de vedere cu privire la o problemă. Conform perspectivei sistemic-funcționale, aceasta este ceea ce Martin și White (2005) numesc poziționare.

Această descriere este similară cu caracterizarea dată de către Fairclough și Fairclough (2012) acțiunilor politice: politica implică o alegere între alternative, deliberare pe aceste alternative, posibilitatea interacțiunii și capacitatea de a acționa a participanților în vederea îndeplinirii acestui proces. Acțiunea politică este rezultatul direct al procesului de argumentare: cadrul argumentativ, circumstanțele și valorile pe care vorbitorul le folosește să-și justifice acțiunile și să sugereze soluții determină realizarea acțiunii precum și modul în care aceasta se va întâmpla. De aceea putem concluziona, că argumentarea în situații politice de criză reprezintă un cadru generic adecvat analizei procesului poziționării, manifestat prin luarea de poziție a vorbitorului și evaluarea unui curs de acțiune.

Poziționarea implică atât luarea de poziție față de un anumit subiect, cât și evaluarea acelu subiect de către vorbitor. În plus, poziționarea este în mod caracteristic intersubiectivă, deoarece ea se configurează printr-un acord sau dezacord (alignment and disalignment) cu alți participanți într-o anumită interacțiune. În schema de evaluare al lui Martin și White (2005), poziționarea vorbitorilor este determinată de disponibilitatea lor de a negocia propriile propuneri și de a recunoaște, exclude sau ignora poziționările altora. În acest sens, vorbitorii sunt percepuți ca fiind implicați într-o interacțiune (sau neimplicați prin refuzul ei), „preluând, recunoscând, răspunzând la, lansând provocări către sau respingând enunțuri anterioare reale sau imaginare de la alți vorbitori sau anticipând răspunsuri probabile sau posibile de la aceștia”² (traducerea mea)

4.3. *Abordarea prezentului studiu*

Combinarea celor două cadre teoretice descrise mai sus (schema de argumentare al lui Fairclough and Fairclough și conceptul de poziționare conform taxonomiei evaluative al lui Martin și White) reprezintă o noutate în domeniul analizei poziționării. Utilizarea ambelor cadre este necesară datorită aspectului generic și discursiv specific al textelor. În primul rând, dezbateră parlamentară și discursurile analizate în acest studiu urmează un model deliberativ identificat de Fairclough și Fairclough (2012) ca fiind tipic pentru situațiile în care se formulează un curs de acțiune al cărei validitate e verificată de participanții la dezbateră. Acest amănunt reprezintă aspectul comun al textelor, care sunt exemple de formulare a soluțiilor și justificare a acestora.

În al doilea rând, datorită schemei deliberative specifice și felului în care sunt reprezentate împrejurările și opțiunile, modul de reprezentare este esențial. Însă, din cauza naturii strategice a discursului politic, această reprezentare este determinată de interesele și preocupările vorbitorilor. Prin urmare, reprezentarea nu este doar un cadru de suport al evaluării subiective a vorbitorului: ea este produsă concomitent cu evaluarea, iar cele două aspecte discursive de producere a sensului se determină și se modelează în mod reciproc. Deși această interdependență este luată în considerare de teoria evaluării, aplicarea ei practică nu a fost luată în considerare pe un set conex de texte. În cazul de față, reprezentările crizei de către diverși vorbitori pot fi confruntate și relevanța lor poate fi identificată în cadrul explorării conceptului de poziționare.

4.4. *Concepte relevante adiționale*

Două concepte suplimentare sunt relevante în fundamentarea teoretică a prezentei analize: natura strategică a discursului politic și legitimarea, funcția sa principală.

4.4.1. *Natura strategică a discursului politic*

Funcția comunicativă generală a limbii permite cooperarea și soluționarea problemelor în cazul unor fenomene sociale complexe; cu toate acestea, discursul politic este adesea perceput ca un mijloc de manipulare și decepție. Aceste două definiții, instrument de cooperare pe de o parte și

---

² <https://www.grammatics.com/appraisal/appraisalguide/unframed/stage5-engagement.htm>

mijloc de manipulare, pe de altă parte, reprezintă contrastul fundamental care descrie discursul politic: lupta pentru putere între cei care urmăresc să mențină starea actuală a lucrurilor și cei care îi rezistă precum și cooperarea între diverse instituții din cadrul societății care urmăresc să rezolve disensiunile în chestiuni sociale.

Ideea discursului politic ca mijloc de cooperare în vederea obținerii a unui consens este o situație ideală în care se reunesc condiții optime (felicity conditions) pentru a permite accesul tuturor participanților la o discuție cu șanse egale de a influența rezultatul și de a-și expune punctul de vedere. În realitate, însă, revendicările de validitate și de valoare ale perspectivelor participanților pot fi manifestate numai în măsura în care vorbitorul deține putere și autoritate în situația dată. Revendicările privind valoarea unor principii, așadar, sunt rareori bazate pe un fundament comun, stabilit obiectiv, deoarece sunt supuse permanent denaturării, negocierii sau reinterpretării subiective, în funcție de interesele participanților, care pot folosi decepția în comunicare pentru a-și atinge scopurile.

De aici rezultă că în politică, concomitent cu principiul cooperării care are ca rezultat rezolvarea problemelor și acționarea spre binele comun, este posibilă și decepția, uneori, chiar în detrimentul altor factori. Deși deseori se susține că acest tip de comunicare distorsionată, machiavelică ar fi o trăsătură implicită a discursului politic ca mijloc de păstrare a puterii, termenul poate induce în eroare, deoarece presupune doar rea-voință, fără alternative, indicând o polaritate între ideal și reprobabil ceea ce e puțin probabil în demersul politic real. Intenția strategică este de cele mai multe ori legată de interese de partid, națiune sau alte tipuri de comunitate, astfel, susținându-se ideea de acțiune în scopul binelui comun. Intenția vorbitorului, însă, nu poate fi probată într-o analiză, așadar, rămâne doar soluția interpretării, care implică un anumit nivel de subiectivitate.

Prin urmare, abordarea acestei analize constă în examinarea unui text luând în considerare circumstanțele în care a fost produs textul, atât situaționale, cât și sociale, și poziția vorbitorului în acest context: funcția pe care o deține în contextul situațional și ideologiile adoptate în contextul social. Această perspectivă permite o percepție a textului ca un exemplu de comunicare strategică, unde interesele și poziționarea vorbitorului sunt luate în considerare împreună cu limitările impuse de cadrul instituțional și social în care sunt rostite aceste texte.

4.4.2. *Legitimare*

Legitimarea reprezintă principalul factor de succes al demersului politic întreprins prin intermediul discursului. Legitimarea se realizează printr-o reprezentare a evenimentelor, a participanților etc., care este percepută de public ca fiind adevărată și credibilă. Cu alte cuvinte, ascultătorii care sunt ținta principală a mesajului transmis trebuie să-l creadă pe vorbitor și să aibă încredere că vorbitorul acționează conform intereselor lor. Acest aspect ar trebui să-i determine pe politicieni să formuleze o „versiune” a realității care poate fi cel puțin luată în considerare ca fiind plauzibilă și justificată de către adresanții (auditoriu, alegători, comunitatea cărora li se adresează și pe care are un interes de a-i convinge) pe care vorbitorul e interesat să îi convingă.

Conceptul de legitimitate este asociat cu cele de autoritate și putere. Dar, în timp ce ultimele două pot exista și pot fi exercitate fără consimțământul celor vizați, legitimitatea depinde de cooperare și acceptarea autorității, prin urmare, obținerea acestora depinde de puterea de persuasiune a vorbitorului. Prin urmare, se poate presupune că obținerea legitimității prin discursul politic nu vizează numai constrângerea grupului cărui i se adresează, ci și cooperarea acestora.

Coerciția este definită ca un mijloc de persuasiune, fie prin mijloace emoționale, fie prin mijloace cognitive. Această macro-funcție a discursului politic se corelează cu legitimarea autorității vorbitorului, adică acceptarea discursului său ca fiind adevărat și corect. Spre deosebire de constrângerea fizică, care presupune reducerea la tăcere a oricărui discurs de opoziție, constrângerea discursivă este puterea exercitată prin persuasiune: utilizarea discursului de către vorbitor pentru a-și afirma influența asupra mediului său politic și social. Acceptarea acestui discurs ca fiind valid este condiționată de strategiile de legitimare folosite de vorbitori sau instituții manifestate în ansamblul textelor prin felul în care reprezintă realitatea.

Deşi, cel mai frecvent, argumentarea este o strategie de legitimare (deoarece justifică un posibil curs de acţiune), sursa legitimării este poziţia de autoritate a vorbitorului prin care se validează acţiunile concrete întreprinse în numele instituţiei pe care o reprezintă, precum şi reprezentarea acelor acţiuni prin elementele narative/imaginare şi concepte mentale care constituie „versiunea” vorbitorului asupra „faptelor”. În acelaşi timp, strategiile de legitimare consolidează poziţia vorbitorilor guvernamentali ca şi reprezentanţi ai instituţiilor, proces care nu este lipsit de probleme: întrucât poziţia vorbitorului poate fi contestată de alţi participanţi reprezentând perspective alternative, producerea discursului cu scopul de a legitima o poziţie trebuie să fie constantă. Un politician trebuie să aducă constant argumente şi justificări acţiunilor pe care le întreprinde.

Procesul de legitimare este posibil prin acceptarea de către public a declaraţiilor vorbitorului ca fiind adevărate datorită autorităţii instituţionale pe care o deţine. Cu toate acestea, acest statut creează o vulnerabilitate deosebită discursului guvernamental, întrucât este esenţial ca politicile implementate şi urmate de guvernul statului să fie acceptate de public ca fiind normative. Prin urmare, reprezentările descriu astfel de acţiuni ca fiind în concordanţă cu ordinea morală a societăţii.

4.5. *Valori ce determină reprezentarea şi evaluarea*

Valorile sunt decisive în formularea de către vorbitori a soluţiilor şi justificărilor lor, întrucât ele conţin atât elementul strategic în discursul vorbitorilor, cât şi puterea de legitimare. Obiectivele sunt definite şi selectate în conformitate cu compatibilitatea pe care vorbitorii o au cu aceste valori, sunt reprezentative pentru ordinea socială în care aceştia operează şi, care sunt adoptate şi interiorizate de către vorbitor fiind exprimate ca preocupări autentice. Succesul impunerii unei anumite perspective depinde de formularea unor motive externe pentru acţiune: cu alte cuvinte, motivele pot să nu coincidă neapărat cu dorinţele intrinseci ale audienţei, dar reprezintă valori şi norme de natură deontică pe care participanţii le consideră a fi justificate. Pe scurt, acţiunea politică de succes implică convingerea tuturor părţilor că scopul este unul care serveşte „beneficiul comun”, indiferent de aspiraţiile individuale.

Pe lângă definirea scopurilor formulate de actorii politici, valorile determină modul în care sunt formulate premisele circumstanţiale, faptele. Modul în care interpretăm o situaţie (de criză) este determinat de valorile la care ne aliniem şi pe care le revendicăm ca fiind ale noastre. Resursa lingvistică firească prin care se exprimă aspectul normativ al revendicării, fundamentarea sa pe baze morale susţinută de argumentare care se sprijină pe lege şi norme sociale ţine de arealul modalelor deontice. Astfel, modalele servesc drept resursă lingvistică atât în cazul argumentării precum cât şi în procesul de poziţionare.

Un alt aspect semnificativ se referă la natura intersubiectivă şi cooperativă a procesului de luare a deciziei. Fairclough şi Fairclough (2012) fac o distincţie clară între deliberare ca şi descriere şi cea care are caracter normativ. În ciuda necesităţii existenţei dialogului social în scopul unei alegeri politice, adesea, aceste decizii nu sunt cu adevărat democratice, deoarece părţile interesate îşi pot valida rareori valorile şi interesele în mod egal. Aceste alegeri sunt controversate din cauza interpretărilor foarte diferite ale situaţiei de către participanţi şi a valorilor diferite care stau la baza deciziilor lor, luate în situaţii de urgenţă şi deficit de resurse. Deciziile politice sunt rezultatul unui proces de reconciliere a intereselor destul de divergente şi depind de puterea şi autoritatea legitimă a actorilor de a le pune în aplicare.

Într-o democraţie, succesul luării de decizii nu depinde neapărat de nivelul de acord, ci mai degrabă de posibilitatea ca opţiunile să fie deliberate public. Luarea colectivă a deciziilor oferă tuturor celor afectaţi de o posibilă măsură să participe în procesul de deliberare şi să formuleze un argument individual. Acest lucru nu permite audienţei doar examinarea unei probleme din multiple punctele de vedere posibile, ci contribuie şi la înţelegerea mai multor perspective, ceea ce îi transformă în cele din urmă în cetăţeni mai buni. Cu toate acestea, acţiunile politice obişnuite demonstrează că

legitimitatea deciziilor politice este mai degrabă influențată de poziția de putere (instituțională) a vorbitorilor decât de consimțământul public. Alegerea unei perspective (și premisa obiectivului pe care o reprezintă) depinde dacă aceasta este susținută de cei care au o poziție de autoritate.

4.6. *Auto-prezentare*

Strategia de legitimare relevantă din perspectiva poziționării, care implică luare de poziție și evaluare, este auto-prezentarea și acordul sau dezacordul cu alți participanți și cursuri alternative de acțiune. Aspectele discursului care pot fi corelate cu resursele de evaluare se manifestă la nivel stilistic și retoric prin utilizarea de lexic pozitiv sau negativ (descrieri, metafore) care coincid cu resursele descrise de Martin și White (2005) ca fiind atitudinale, iar la nivel interacțional, unde sunt formulate sau abordate critici, acuzații și uneori laude sau mesaje de suport. Aceste resurse se numesc resurse de angajare (engagement). Reprezentările care demonstrează opoziție sau incluziune sunt relevante în identificarea poziționării vorbitorului, gradul în care acceptă sau respinge pozițiile alternative și mijloacele prin care încearcă să-și consolideze propria poziție.

Categoria denumită *judecată* (judgement) în cadrul taxonomiei de evaluare joacă un rol deosebit în procesul de legitimare. Actul de poziționare manifestat dintr-o poziție de autoritate este mijlocul lingvistic care conferă validitate discursului unui vorbitor, construit pe parcursul unuia sau a mai multor evenimente discursive (o manifestare localizată de discurs). Din moment ce succesul strategiilor de reprezentare depinde de acceptarea poziției politice a vorbitorilor ca fiind legitimă, formularea unei poziționări care reprezintă interese și valori comune cu cei reprezentați este o condiție directă a menținerii autorității. Afirmatiile ce indică standarde morale similare, care decurg dintr-un set comun de valori sunt câțiva dintre cei mai importanți factori pentru stabilirea legitimității, iar atacul asupra unui oponent pe motivul conduitei sale morale deficitare este una dintre cele mai comune arme între actorii politici.

În consecință, natura poziționării asumate într-o dezbatere pe o anumită problemă dezvăluie trăsături emoționale, valori morale și raționalizări manifestate de vorbitor și asumate ca fiind comune cu publicul țintă, grupul din care vorbitorii se declară că fac parte și al cărei valori și interese pretind că le reprezintă.

5. Metodologia cercetării

Sarcina principală în identificarea poziționării în aceste texte ține în primul rând de depistarea poziției valorice realizate în text ca rezultat al elementelor interpersonale. Datorită existenței elementelor evaluative explicite și indirecte se folosesc două tipuri de strategii analitice. Unul este procesul de localizare al elementelor lexico-gramaticale explicite referitoare la alți participanți, iar celălalt este analiza elementelor de reprezentare ale cadrului ideatic ce pot invita sau provoca reacție atitudinală. Totodată ele pot confirma și valoarea pozițională a vorbitorului sau angajarea unor poziții alternative. Pe lângă acest fapt, tipurile de poziționare, atitudinală și dialogică, sunt modificate datorită valorilor de gradare (graduation) pe care vorbitorul le folosește cu scopul de a intensifica sau atenua conținutul evaluativ.

În cazul specific al disputei politice privind criza migranților din 2015, valorile care au reprezentat premisele comune pentru vorbitori au fost solidaritatea și responsabilitatea. Ele sunt reprezentate în textele analizate atât ca principii morale ce trebuie respectate de către participanți, cât și ca valori care sporesc eficiența organizațională. Deși aparent se referă la aspecte de natură diferită, moralitate și eficiență, ele reprezintă valori parțial suprapuse în cazul justificării existenței organizației. O conduită corectă și morală precum și eficiența în reprezentarea cetățenilor Uniunii Europene constituie valori ce fundamentează legitimitatea organizației.

Pe lângă acest aspect, trebuie luată în considerare și reprezentarea alternativă a circumstanțelor crizei. Nu numai că vorbitorii iau o poziție diferită cu privire la evenimente, ci le și interpretează în

mod divergent. Poziţionare opusă nu se realizează doar la nivel interpersonal. Ea este în primul rând generată de cadre diferite de reprezentare care stau la baza discursurilor.

Solidaritatea şi responsabilitatea sunt valori comune pentru toţi vorbitorii, dar detaliile şi aspectele care le definesc sunt diferite pentru fiecare dintre ei. Datorită poziţiei specifice a vorbitorilor, determinată de natura funcţiei pe care o deţin, aceştia îşi construiesc argumentaţia din perspective diferite. Ei formulează o varietate de argumente care se bazează pe aceste valori reprezentative, care sunt fie numite explicit, fie subînţelese, şi adesea reprezentate de alte valori care pot fi coroborate cu ideea de solidaritate între membrii Uniunii Europene (sprijinirea reciprocă). Responsabilitatea, conexă valorii solidarităţii presupune angajamentul fiecăruia dintre aceşti membri: respectarea reglementărilor şi datoria de a acţiona în conformitate cu regulile stabilite în unanimitate şi, mai ales, acţionarea în mod consecvent ca membri ai unei *singure* organizaţii, ceea ce garantează Uniunii Europene posibilitatea de a-şi urmări principiile fondatoare şi, implicit, de a se legitima ca organizaţie.

Cadrele reprezentăţionale diferite creează modulări ale acestor valori şi uneori par să transmită realităţi alternative. Cea mai evidentă ilustrare a acestui fenomen este redarea evenimentelor în poziţionarea Antagonistă anti-migraţionistă. Deşi premisele valorice în această poziţie sunt similare cu ale celorlalţi vorbitori, reprezentarea lor este realizată într-o naraţiune alternativă în comparaţie cu cea din poziţionarea Mobilizatoare, de exemplu. Această diferenţă este uşor de detectat în utilizarea unor termeni diferiţi (ca în cazul refugiat/migrant) care pot fi calificaţi ca fiind de natură ideologică (deşi această perspectivă nu reprezintă centrul acestui studiu).

5.1. Auto-referinţă

Vorbitorii abordează criza din perspectiva Uniunii Europene, în calitate de reprezentanţi ai statelor membre prezenţi în Parlamentul European şi în Consiliu. Pronumele "noi" cu rol integrator (inclusive 'we') este cel mai des folosit cu scopul de a indica perspectiva vorbitorului ca fiind una de reprezentare al grupului. Uniunea Europeană este percepută în primul rând ca o entitate politică care acţionează în interesul propriu şi în cel al alegătorilor, al cetăţenilor pe care îi reprezintă, dar şi ca entitate definită cultural care acţionează în conformitate cu principiile care decurg din identitatea şi valorile sale.

Dacă ne limităm la perspectivele asupra Uniunii Europene ca entitate politică şi ca reprezentant al cetăţenilor, se deosebesc două tipuri de reprezentare: entitatea politică care acţionează, aduce decizii, dă directive, pe scurt, legiferează, şi o entitate de ordin cultural şi social, care defineşte şi respectă principii auto-impuse. În cazul Uniunii Europene ca organizaţie politică, „noi” integrativ reprezintă organizaţia ca organism legislativ, iar intervenţiile au loc din perspectiva capacităţii de acţiune a Uniunii Europene ca entitate politică. O manifestare specifică a acestei perspective poate fi identificată în acele aspecte ale dezbaterii în care se pune accentul pe acţiunile şi comportamentul reprezentanţilor ca manifestare a principiilor pe care trebuie să le pună în aplicare.

Pe lângă acest aspect, membrii Parlamentului sunt şi reprezentanţi ai cetăţenilor din statele membre atât în dimensiunea lor naţională, cât şi în cea europeană. Prin urmare, „noi” integrativ reprezintă adesea comunitatea, publicul mai larg care urmăreşte şi observă activitatea organului său reprezentativ. Din această perspectivă, declaraţiile au loc prin prisma ideologiilor, credinţelor şi intereselor cetăţeanului european, principalul factor de legitimare al acestor discursuri şi al acţiunilor întreprinse prin intermediul legislativului. Referirea la obţinerea sprijinului cetăţenilor (sau teama de a o pierde) este repetată destul de des de către diverşii vorbitori ca un aspect important de observat şi urmărit de politicienii care reprezintă instituţiile europene.

Un aspect specific în cazul reprezentanţilor statelor membre este identificarea cu naţiunea în numele căreia vorbesc, marcat cu persoana întâi plural. În acest caz, pronumele alternează cu numele naţiunii, indicând în mod explicit perspectiva vorbitorului.

În plus față de persoana întâi plural, persoana întâi singular este folosită ocazional de vorbitori, indicând reflecția personală asupra evenimentelor și circumstanțelor în cauză și atrăgând atenția asupra gradului ridicat de implicare personală a vorbitorului. În acest sens, trecerile în discurs de la plural la singular sunt relevante în mod specific din punctul de vedere al poziționării dialogice a vorbitorului, deoarece indică o implicare sporită (fie afectivă fie reflexivă), generând un grad mai ridicat de evaluare. Totodată, ele pot demonstra o modificare a poziționării autoritare pe care o asumă vorbitorul, mai categoric (din cauza gradului ridicat de implicare) sau mai permisiv, admițând poziționări alternative în cazul opiniilor personale, remarcilor sau observațiilor.

5.2. Aplicarea conceptului de poziționare

Poziționarea nu este doar o categorie lingvistică relevantă din punct de vedere social, ci are și semnificație în rolul de legitimare al discursului politic. Perspectiva sociolingvistică abordează conceptul ca unul care localizează vorbitorul din punct de vedere social și generează consecințe atât asupra vorbitorului, cât și asupra mediului în care s-a desfășurat poziționarea. Definirea poziționării ca acțiune individuală care are consecințe sociale indică faptul că acesta este o manifestare discursivă instituțională și personală.

O altă caracteristică relevantă a poziționării este natura sa dinamică ce implică adaptarea la contribuțiile celorlalți participanți, reacționând la acestea prin diferite grade de acorduri și dezacorduri, prin emiterea de judecăți de valoare și modificarea acestor judecăți pe parcursul interacțiunii. Poziționarea, așadar, este conceptualizată ca un proces dinamic construit din poziționări localizate repetate puse în aplicare de cei care le adoptă.

O modalitate de a analiza poziționarea, prin urmare, ar putea fi urmărirea gesturilor de poziționare ale unui individ (reprezentând sau nu o instituție) pentru o perioadă mai lungă de timp. În astfel de cazuri, rezultatul analizei poate dezvălui modulații și impactul contextului situațional (inclusiv evenimente externe și poziționările ale altor participanți) asupra poziționării individului. Această posibilitate este într-o oarecare măsură posibilă pentru corpusul de față, deoarece în cazul unor vorbitori sunt analizate două sau trei declarații într-un interval de o lună (perioada dintre prezentarea propunerilor și aprobarea propunerilor Comisiei după ședința Consiliului din 23 septembrie).

Cealaltă posibilitate este selectarea declarațiilor în jurul unui eveniment semnificativ pentru participanți, în cazul de față criza migrantilor și soluțiile propuse pentru aceasta de membrii instituțiilor europene. În această perspectivă, elementul comun pe baza căruia se configurează poziționarea este criza însăși, reprezentând obiectul evaluării pe baza căreia vorbitorii își formulează perspectivele. Totuși, pe lângă faptul că dețin roluri politice și profesionale diferite, pozițiile lor sunt încadrate de un alt element comun, faptul că toți sunt reprezentanți ai Uniunii Europene și aderă la principiile acesteia.

Juxtapunerea declarațiilor analizate oferă o imagine detaliată a argumentelor care au fost aduse la acel moment pentru posibilele soluții ale crizei și conturează activitatea și profilul Uniunii Europene ca organizație, care acționează printr-un ansamblu de instituții constitutive, ca o entitate politică în care diverse ideologii alternative sunt exprimate prin diverși reprezentanți și, în cele din urmă, ca o comunitate care aderă la un set de principii reprezentative. Deși aceste declarații pot transmite poziționările personale ale vorbitorilor, ele sunt analizate în calitate de exemple reprezentative pentru organizație - ca mostre de comunicare guvernamentală.

5.3. Realizarea poziționării dialogice

Valorile care realizează poziționarea dialogică în textele analizate se referă la resursele de angajare descrise de Martin și White (2005). Clasificarea lor este cuprinsă în spectrul expansiunii dialogice, însemnând valori prin care se acceptă validitatea unor perspective alternative, și a angajărilor de tip contractiv, unde vorbitorul respinge și ignoră alternativele. De-a lungul acestor două valori se realizează o serie de tipuri de angajare. Având în vedere circumstanțele dezbaterii, urgența de a găsi

o soluție viabilă pentru criză și importanța unui răspuns coerent din partea tuturor membrilor; multe dintre intervenții au un scop exortativ.

Pe lângă aspectul motivant, vorbitorii își negociază luările de poziție pe baza unor asocieri cu ideile și perspectivele altora și, mai des, proclamă opoziția față de punctele de vedere alternative. Este tipic pentru reprezentanții instituțiilor europene că, deși obiectivul lor principal este acela de a negocia o cale de mijloc acceptabilă pentru toți membrii, ei se disociază strict de atitudinile care nu sunt considerate constructive în găsirea unei soluții de comun acord.

5.4. Realizarea poziționării atitudinale

Valorile lingvistice prin care se realizează poziționarea atitudinală a vorbitorilor sunt clasificate conform sistemului de resurse atitudinale al lui Martin și White (2005). Aceasta presupune o diferențiere între valorile înscrise (explicite) și implicite (prin reprezentare ideatională), tipul de atitudine realizat și nivelul de gradare.

În cazul vorbitorilor care reprezintă Uniunea Europeană și statele membre, și care dețin o perspectivă organizațională, națională, sau cea a unui principiu ideologic, aceste valori devin parte a discursului lor ca un element normativ, fie datorită atribuirii unor calități de a limita criza sau datorită calității lor de a reprezenta organizația, națiunea sau afilierea politică. Vorbitorii își formulează argumentele în jurul ideii a ceea ce este bine și ce este greșit, iar scopul lor este de a defini acțiuni concrete prin care principiile corecte pot fi aplicate. Pe plan interpersonal, această perspectivă de ordin normativ, recomandat sau prescris grupului (organizația pe care o reprezintă participanții) presupune realizarea frecventă a valorilor de judecată, în regim atitudinal, și ale celor de proclamare, ca stil de angajament, prin care vorbitorii își enunță propria perspectivă, admitând sau nu alte alternative într-o măsură diversă. Având în vedere că o parte însemnată a corpusului constă în discursul liderilor diverselor instituții, o tendință semnificativă este aceea de a corela judecățile de valoare alternative polarizate într-o perspectivă mai integrată, ce se apropie de cea reprezentativă pentru Uniunea Europeană ca organizație.

Prezentarea Uniunii Europene, sau mai exact, auto-prezentarea se realizează în mare măsură prin conținutul atitudinal care evaluează organizația în diversele sale fațete, fie din punct de vedere al eficienței, fie în ceea ce privește moralitatea măsurilor luate. Ambele direcții evaluative servesc ca mijloc de legitimare sau de îndemn către necesitatea de a acționa într-un mod legitim.

5.5. Întrebările de cercetare

Au fost formulate următoarele întrebări de cercetare:

1. Ce cadru de reprezentare oferă valorile solidaritate și responsabilitate în raționamentul vorbitorului?
  - 1.1. Ce tip de valoare este reprezentat, una legată de moralitate sau una referitoare la eficiență a organizației?
  - 1.2. Care sunt elementele ce pun în pericol aceste valori în contextul crizei?
  - 1.3. Care sunt măsurile sugerate de vorbitor pentru a contracara efectele negative ale acestor pericole?
2. Cui i se adresează vorbitorul?
  - 2.1. Ce fel de adresant este constituit în textele analizate și cum este reprezentat?
  - 2.2. Cine este inclus și cine este ignorat sau exclus de către vorbitor și unde se poziționează vorbitorul însuși?

2.3. Care este rolul pronumelor (noi, ei) și în ce fel este relevant în cadrul reprezentational?

2.4. Ce alte moduri de referire se regăsesc în text (ex. voi, nume, etc.)?

3. Care este poziționarea dialogică a vorbitorului?

3.1. Care sunt poziționările alternative angajate?

3.2. Prin ce tipuri de angajare se adresează vorbitorul acestor participanți și poziționări?

3.3. Care este intensitatea acțiunii de angajare?

4. Care este poziționarea atitudinală a vorbitorului?

4.1. Ce participanți sau aspecte sunt evaluate de către vorbitor?

4.2. Cum se realizează auto-evaluarea?

4.3. Care sunt elementele discursive explicite și implicite ce contribuie la realizarea poziționării atitudinale a vorbitorului?

4.4. Care este intensitatea resurselor atitudinale care apar în text?

Valorile care stau la baza declarațiilor vorbitorilor sunt cele două principii conexe ale Uniunii Europene, solidaritatea și responsabilitatea. În poziționarea vorbitorilor, aceste valori sunt adesea enunțate în mod explicit și argumentarea este organizată în jurul lor. În același timp însă, reprezentarea acestor valori se realizează și implicit prin numirea altor principii, înrudite (cum ar fi unitatea, încrederea sau chiar credibilitatea) sau prin concretizări folosind exemple. Prin urmare, primul set de întrebări de cercetare, care reprezintă o bază pentru detaliile ulterioare ale procesului de poziționare, se referă la reprezentarea valorilor și la modul în care aceasta influențează raționamentul vorbitorului.

Următorul set de întrebări se referă la contextul interactiv al declarațiilor, și anume, modurile în care adresantul este constituit și abordat (un singur grup sau fragmentat, un set de indivizi). Având în vedere că declarațiile apar în cadrul entității comune a Uniunii Europene, acest set de întrebări se referă și la rolul și poziția pe care și le asumă vorbitorii în grupul respectiv. În acest caz este relevantă măsura în care vorbitorii se includ ca fiind membrii ai comunității căreia se adresează sau o reprezintă. Concret, se urmărește ce categorie este reprezentată prin persoana întâi plural, „noi”, care indică autoincluziunea într-o comunitate și care sunt categoriile care sunt excluse.

Următoarele grupuri de întrebări reprezintă un proces similar de analiză deoarece se referă la cele două subcategorii de resurse interpersonale, în conformitate cu taxonomia lui Martin și White (2005), care constituie poziționarea dialogică și atitudinală a vorbitorilor. O denumire alternativă folosită în cazul acestora este angajare și atitudine (Martin și White 2005).

Pe lângă identificarea lor se stabilește și intensitatea aplicată în realizarea acestor valori, întrucât este cel mai relevant indicator al implicării interpersonale a vorbitorilor și probabil cel mai important factor care contribuie la stabilirea caracteristicilor unei poziționări.

Întrebările referitoare la identificarea poziționării dialogice a vorbitorilor își propun să stabilească acorduri și dezacorduri construite în texte și efectul acestora asupra poziției proprii a vorbitorului. Poziționarea atitudinală este stabilită printr-un proces similar, care urmărește să identifice participanții care sunt evaluați și felul acestor evaluări. În cazul poziționării atitudinale, evaluarea Uniunii Europene are o semnificație deosebită ca unul dintre aspectele centrale ale acestei dezbateri. Datorită faptului că toți vorbitorii se prezintă ca făcând parte din comunitate (chiar și cei antagonici), acest aspect evaluativ este denumit autoevaluare.

6. Capitolele studiului

6.1. Capitolul 1

Primele două capitole conţin fundamentul teoretic pentru acest studiu și explică instrumentele teoretice care sunt utilizate în analiza corpusului, precum și cadrul conceptual în care se includ aceste texte, ca exemple de acțiuni individuale de producere a sensului.

Primul capitol conturează contextul teoretic sociolingvistic și funcțional-sistemic al acțiunii de poziționare. Într-o perspectivă socio-lingvistică, importanța poziționării constă în faptul că reprezintă un instrument discursiv pentru un individ de a se plasa în fluxul interacțiunii sociale prin gesturile sale ce constituie poziționare și evaluare. Poziționarea este personală și publică, discursivă și orientată spre acțiune, având consecințe pentru vorbitor și pentru obiectul poziționării.

Aceste caracteristici sunt transpuse de lingviștii teoriei sistemic-funcționale într-un spectru al instanțierii (manifestării) în care poziționarea se regăsește între exemplificarea oferită de un text individual și șablonul constituit dintr-o serie de instanțieri din cadrul unui gen instituțional. Poziționarea este o manifestare individuală, datorită opțiunilor personale ale vorbitorilor privind resursele discursive, și instituțională datorită caracteristicilor generice ale discursului într-un anumit domeniu. Poziționările dialogice și atitudinale urmărite în corpusul de față ilustrează aceste caracteristici.

6.2. Capitolul 2

Scopul celui de-al doilea capitol este de a identifica aspectele comune între categoria formală, micro-analitică a poziționării și cea critică specifică teoriei discursului critic orientat spre ideologie. Capitolul urmărește să demonstreze că poziționarea și acțiunea de luare de poziție reprezintă o categorie relevantă din punct de vedere analitic pentru urmărirea procesului de legitimare în cazul discursului politic. Legitimarea este realizată prin comunicare strategică, în care vorbitorii folosesc o reprezentare subiectivă și uneori părtinitoare sau manipulativă pentru a-și ajusta discursul în funcție de propriile preocupări și interese. Trebuie subliniat faptul că manipularea nu este neapărat un scop al acestor interacțiuni discursive, mai degrabă, vorbitorii, politicienii încearcă să obțină cele mai bune rezultate pentru ei înșiși (interesele lor) prin negocieri cu alți vorbitori (care își urmăresc și ei propriile interese). Astfel, cooperarea are loc în spațiul dintre interesul propriu și interesul comun. Procesul de poziționare reprezintă manifestarea retorică a negocierii, a autoprezentării, a reprezentării situației și a evaluării concomitente a acesteia.

Capitolul localizează, de asemenea, categoria poziționării în practica discursivă (discourse practice) a dezbaterilor și discursului parlamentar care, la rândul lor, constituie acțiuni de ordin social (social practice) manifestate cu ocazia unor dezbaterii publice pe un anumit subiect. Instrumentul analitic folosit în ilustrarea structurii argumentative a intervențiilor vorbitorilor este modelul lui Fairclough și Fairclough (2012) care stabilește valorile vorbitorilor drept premisă pentru reprezentare și raționament.

6.3. Capitolul 3

Al treilea capitol, Metodologia cercetării, prezintă utilizarea concretă a instrumentelor teoretice explicate anterior, punând accentul pe textele produse în contextul specific al crizei migranților. Punctul de plecare al analizei efectuate asupra textelor este identificarea modului în care sunt reprezentate valorile constitutive ale Uniunii Europene în intervențiile fiecărui vorbitor. Solidaritatea și responsabilitatea sunt valori fundamentale și definitorii pentru organizație și o criză reprezintă și o criză a acestor valori.

Conform modelului lui Fairclough și Fairclough (2012), care este aici aplicat fără modificări, valorile vorbitorului (preocupări, credințe, ideologii, interese) stau la baza reprezentării și justificării soluțiilor în rezolvarea unei crize. Această teorie este continuată în studiul de față și prin identificarea suplimentară a conținutului interpersonal dialogic și evaluativ. Se demonstrează că

latura interpersonală a soluțiilor și justificărilor vorbitorilor este o parte relevantă a procesului. Poziționarea este calibrată și proclamată public în funcție de unde se poziționează vorbitorul, cu cine este de acord, la ce sau cui se opune sau modul în care îi evaluează pe ceilalți participanți. În cazul acestor texte, atitudinea vorbitorilor reprezintă aspectul retoric al procesului de legitimare pe care îl întreprind. Dispozitivele teoretice utilizate pentru identificarea poziției vorbitorilor sunt domeniile de angajare și atitudine descrise de Martin și White (2005) și Martin și Rose (2007), pe care le numesc poziționare dialogică și atitudinală. Această diferențiere este mai degrabă artificială, deoarece cele două aspecte ale evaluării sunt complementare. Distincția are motive practice, deoarece identificarea participanților implicați și evaluați poate fi mai bine conturată prin această metodă.

6.4. Capitolele 4-8

Capitolele 4-8 reprezintă analiza textelor concrete selectate din materialul celor trei dezbateri parlamentare care au avut loc în septembrie 2015 în jurul propunerilor Comisiei și al controversatului plan de relocare. Singura excepție este discursul premierului ungar, Viktor Orbán, care a fost adresat Parlamentului Ungariei în aceeași perioadă. Discursul a fost selectat datorită temei și structurii sale. Prim-ministrul justifică poziția Ungariei față de criza migranților și măsurile luate pentru a o controla. În total, sunt analizate 13 intervenții.

Capitolele sunt organizate în funcție de tipul de poziționare realizat în texte. Poziționările se stabilesc în funcție de persoana care le-a pronunțat (în unele cazuri două sau trei intervenții făcute de același vorbitor fac obiectul unei singure analize), de funcția pe care o ocupă în cadrul instituțiilor Uniunii Europene (care le influențează poziția mai presus de orice) și de natura reală a poziționării, influențată de predispoziții ideologice sau personale.

Prin această analiză au fost identificate patru tipuri de poziționări: poziționarea Mobilizatoare, poziționarea Auto-reflexivă, atitudinea reprezentând Principii în acțiune și poziționările Antagoniste (anti-migraționiste și pro-migraționiste).

Procesul de analiză urmează același tipar, și anume localizarea elementelor de reprezentare pentru valorile organizaționale, identificarea audienței vorbitorilor și poziționarea acestora față de ei printr-o analiză a sistemului de referință pe care îl folosesc (pronume, alți participanți numiți și la care se face aluzie), și, în final, stabilirea poziționării dialogice și atitudinale a vorbitorilor. Aspectele relevante ale poziționării dialogice sunt identificarea participanților implicați, natura acelei angajări și modul în care vorbitorii se poziționează față de acești participanți. În cazul poziționării atitudinale sunt urmărite obiectele evaluării (participanți, situație), resursele angajate și natura procesului evaluativ respectiv.

6.5. Concluzii

Ultimul capitol integrează concluziile analizei subliniind asemănările și diferențele dintre poziționări și explică limitările și posibilele cercetări ulterioare. Textele sunt prezentate în anexele de la sfârșitul tezei.

7. Rezultatele cercetării

7.1. Tipuri de poziționare

Rezultatele analizei indică faptul că, deși există o poziționare distinctă de opoziție cu privire la ideea de a primi migranți (Antagonist anti-migraționist), niciunul dintre vorbitori nu este în favoarea unei politici a „ușilor deschise”, adică, nu favorizează primirea necondiționată a solicitanților de azil. Una dintre principalele constatări ale analizei a fost aceea că poziția anti- sau pro-migraționistă este un criteriu secundar, cel principal fiind preocuparea legată de eficiența organizațională și legitimitatea acțiunii din partea liderilor instituțiilor europene. Atenția lor se îndreaptă către limitarea rapidă și eficientă a fenomenului care a bulversat cadrul legislativ și de cooperare al Uniunii Europene, căutând să reprezinte interesele cetățenilor europeni în acțiunile

lor. În acest sens, se menţionează adesea primirea entuziastă şi umană a refugiaţilor de către localnici, dar se exprimă şi îngrijorarea privind frica generată de răsturnarea ordinii iar responsabilitatea politicianilor să atenueze această frică este deplin conştientizată.

Cel mai înalt grad de atitudine pro-migraţionistă se realizează în poziţionarea Mobilizatoare, prin valori atitudinale. În această poziţionare se provoacă un grad înalt de afect pozitiv, atitudinea umană faţă de refugiaţi fiind desemnată drept principiu moral european, prin evocarea unor valori de judecată de bunăcuviinţă (judgement of propriety). Un grad ridicat al atitudinii pozitive se realizează în poziţionarea asertivă a Principiilor în acţiune, prin realizarea unei implicări personale ridicate combinate cu o auto-prezentare dominată de afirmarea capacităţii (capacity). Poziţionarea Antagonistă pro-migraţionistă nu conţine atât de mult atitudini afirmative faţă de refugiaţi, cât respinge cealaltă extremă, care este evaluată negativ. Similar cu poziţionarea din Principii în acţiune, o atitudine pozitivă implicită este combinată cu o judecata de capacitate (judgement of capacity) privind organizaţia. În cazul poziţionării Antagonistice pro-migraţioniste Consiliul este judecat negativ.

7.1.1. Poziţionarea Mobilizatoare

Poziţionarea Mobilizatoare se realizează în textele reprezentând discursul privind Starea Uniunii a Preşedintelui Comisiei Europene şi intervenţiile Prim-vicepreşedintelui, susţinând perspectiva conturată de şeful instituţiei. O trăsătură semnificativă care determină poziţionările ambilor vorbitori este efortul exortativ pentru a-i aduce pe toţi participanţii în cadrul comun al solidarităţii şi responsabilităţii, principiile la care implicit se referă ambii vorbitori ca reprezentanţi ai Europei. Această acţiune poate fi catalogată ca un gest de conciliere prin felul în care vorbitorii abordează diferitele perspective disonante şi admit validitatea lor (J.C.Juncker) sau resping cele două poziţii extreme asupra migraţiei (primirea necondiţionată a azilanţilor şi refuzul categoric de a-i primi) ca fiind „iluzii”, astfel, încercând să le canalizeze într-un cadru comun.

Din punct de vedere al conţinutului ideologic, acest text, precum şi celelalte care transmit poziţionări pro-migraţioniste, se aliază tendinţei generale a discursului oficial european asupra migraţiei. În calitate de exemple de discurs guvernamental, ele reprezintă încercări de schimbare a politicii privind percepţia şi acţiunea faţă de solicitanţii de azil în mediul social şi politic european. Aceste politici, deşi, lansate instituţional, sunt dezvoltate şi transmise de agenţi sensibili.

Stilul uşor liric al vorbitorului din discursul asupra Stării Uniunii anunţă un grad ridicat de implicare personală, construind astfel un caz foarte convingător pentru un efort unitar de ajutorare a refugiaţilor. Încercarea de a extinde termenii discuţiei pe această temă la nivel global demonstrează efortul vorbitorilor (şi implicit al instituţiilor europene) pentru o schimbare de politică care transcende „politizarea” problemei. În ceea ce priveşte abordarea subiectului, discursul Preşedintelui Comisiei se califică drept un exemplu de abordare umană a migraţiei, subliniind aspectele umanitare ale fenomenului şi necesitatea de a-i acorda atenţie la nivel interguvernamental şi supranaţional.

7.1.2. Poziţionarea Auto-reflexivă

Poziţionarea Auto-reflexivă păstrează angajamentul exortativ al vorbitorilor anteriori, prin faptul că îi îndeamnă pe membrii audienţei să acţioneze în spiritul păstrării „bunei reputaţii” al Europei. Cu toate acestea, tonul este mai moderat, invitând mai degrabă la o auto-examinare precaută, decât la o acţiune imediată.

Asemănarea dintre cele două poziţionări este efortul de a echilibra cele două polarităţi create ca urmare a dezacordurilor şi perspectivelor diferite dintre statele membre, extremele antimigraţioniste şi pro-migraţioniste. În ceea ce priveşte orientarea lor politică, vorbitorii menţin o perspectivă uşor diferită asupra crizei migranţilor. Vorbitorul poziţionării Auto-reflexive are o viziune mai conservatoare şi mai rezervată asupra primirii migranţilor, căutând mai degrabă consecvenţă în adoptarea unui rol autentic privind Europa ca simbol al conduitei umanitare, dar şi

păstrarea responsabilă ale acelor capabilități ce îi permit să fie acel simbol. Astfel este accentuată importanța unei politici de azil stricte precum și menținerea acordului Schengen existent prin paza sporită a frontierelor externe.

Din punct de vedere discursiv, textele care reflectă cele două poziționări ilustrează procesul dinamic prin care discursul politic devine un sistem interactiv de producere a sensului. În aceste exemple concrete, negocierea a ceea ce constituie valorile europene urmărește să integreze perspective discordante într-un cadru operabil, conferind validitate celor două părți opuse printr-un stil de implicare dialogic expansiv și o poziționare atitudinală adecvată. În același timp, un grad ridicat de implicare personală în ambele cazuri indică efortul vorbitorilor de a-și atrage audiența către valorile proclamate în discurs.

7.1.3. *Principii în acțiune*

Asemănarea celor doi vorbitori reprezentând poziționarea din cadrul Principiilor în acțiune constă în faptul că ambii sunt reprezentanți ai Uniunii Europene pe scena internațională. Structura transparentă a intervențiilor lor și concentrarea asupra unor detalii concrete care ilustrează valorile reprezentate permite corelarea unor principii abstracte cu acțiunea politică concretă ce aduce beneficii pe termen lung organizației și demonstrează intențiile și premisele acesteia. Datorită tonului asertiv și practic al textelor, această poziție a fost numită Principii în acțiune.

Ambii vorbitori își construiesc discursul în jurul conceptului de *credibilitate*. Credibilitatea, dincolo de valorile de solidaritate, unitate și responsabilitate definite adesea de vorbitori, reprezintă, poate, cea mai importantă valoare din perspectiva unei organizații politice, în special a uneia precum Uniunea Europeană (datorită numeroșilor ei membri cu viziuni diverse). Dacă este privită dintr-o perspectivă analitică a discursului, credibilitatea este conceptul prin care natura performativă a limbajului este cel mai bine demonstrată. Prin credibilitate se realizează o relație de completare și sprijin reciproc între acțiunea politică întreprinsă și discurs. Credibilitatea este rezultatul condițiilor optime (*felicity conditions*) pe care acțiunea politică consecventă o oferă discursului, în timp ce discursul devine instrumentul succesului acțiunii politice.

Când vorbesc despre credibilitate, vorbitorii iau în considerare garanțiile pe care Europa le poate oferi la nivel internațional la negocierea acordurilor privind migrația cu statele din afara Uniunii. De asemenea, se accentuează în mod continuu importanța credibilității în cadrul Uniunii, ca dovadă față de cetățeni că liderii europeni dețin controlul asupra situației. Credibilitatea, de fapt, este valoarea decisivă, și calitatea, care stabilește legitimitatea organizațiilor (și a liderilor săi) de a gestiona problemele care privesc fiecare stat membru în mod individual și cooperarea dintre acestea ca grup. Prin stabilirea acestei valori ca scop principal al acțiunilor vorbitorilor, se admite, de fapt, că din punctul de vedere al organizației, credibilitatea subsumează toate celelalte calități și valori care sunt considerate relevante pentru performanța și existența organizației.

7.1.4. *Poziționările Antagonistice*

7.1.4.1. *Poziționarea Antagonistică anti-migraționistă*

Sunt identificate două poziționări Antagonistice, caracterizate prin luări de poziție categorice și un stil confrunțațional. În poziționarea Antagonistică anti-migraționistă, valorile interpersonale realizează o luare de poziție categorică împotriva politicii de la „Bruxelles”. Însă, principalul factor constitutiv al poziționării este cel reprezentational. În primul rând, vorbitorul creează o narațiune alternativă care plasează guvernul său drept apărător al valorilor europene împotriva politicii iresponsabile de la Bruxelles; în al doilea rând, se realizează un scenariu metaforic eficient reprezentând migrații ca o armată înfricoșătoare care asediază granițele Uniunii Europene. Acest vorbitor este prim-ministrul Ungariei și el reprezintă o perspectivă națională asupra crizei.

Viziunea asupra Europei reprezentată în acest text reflectă o percepție conservatoare, bazată pe tradiție. Istoria europeană se traduce prin cultivarea legăturilor istorice cu alte state suverane,

legături a căror valoare s-a acumulat în timp prin experiența comună și sprijinul reciproc. Condiția prealabilă a unei astfel de perspective este existența stabilă și durabilă a unui stat suveran, iar granițele naționale sunt o materializare a acesteia. Apărarea granițelor fizice este în mare măsură gestul simbolic de protejare a acelor valori imateriale care sunt legate de această viziune în conștiința publică, culturală, națională sau creștină.

În acest context, pentru reprezentantul guvernului maghiar, istoria și statalitatea se împletesc cu identitatea europeană, vorbitorul bazându-se foarte mult pe metaforă și mit în reprezentarea dată a evenimentelor. Mitul ce reprezintă baza scenariului metaforic realizat în această poziționare este așa-numitul mit Antemurale (Antemurale Christianitatis, în engleză, Bulwark of Christianity, în română, Bastionul creștinătății). Acest scenariu domină reprezentarea faptelor în discursul analizat, precum și numeroase alte declarații care au fost formulate de același vorbitor în această perioadă. Afirmația că „datoria istorică și morală” a Ungariei este de a proteja Europa este o confirmare că, în conformitate cu această ideologie, Ungaria și Europa se află într-o interdependență esențială, consolidată în aceste discurs de diferite referințe metaforice sau nemetaforice.

Mitul Antemural specific țărilor din Europa Centrală și de Est a contribuit în mod semnificativ la formarea unei identități tipice de frontieră bazată pe crearea unui etos de apărare a Europei creștine de diferiții cotropitori estici. Analogia geografică realizată prin acest mit în timpul crizei din 2015 este evidentă, chiar dacă este anacronică. Cu toate acestea, ea provoacă un răspuns atitudinal indirect prin invocarea sentimentelor legate atât de mândrie, datorită tradiției de mare rezonanță, cât și de frică, din cauza amenințării și pericolului legat de migranți. Valorile europene și cele maghiare, așadar, reprezintă un fond comun, bazat pe continuitatea interdependenței pe care vorbitorul o afirmă în mod explicit în discursul său și și-o asumă ca premisă care stă la baza poziționării sale.

O consecință actuală a acestei legături istorice este apartenența la Schengen, pe care nu numai premierul ungar, ci și colegii săi din Grupul de la Vișegrad o consideră o afirmare a libertății care a fost recâștigată după anii de comunism. Datorită acestui aspect specific, valoarea libertății apare doar în rândul politicianilor central-europeni. Însă, trebuie specificat, că pe măsură ce dezbaterile asupra crizei a avansat, amenințarea pierderii Schengen din cauza necesității restabilirii granițelor interne a devenit subiectul principal pe ordinea de zi.

7.1.4.2. Poziționarea Antagonistică pro-migraționistă

Ultima poziționare identificată este atitudinea Antagonistică pro-migraționistă, numită astfel datorită stilului de confruntare categoric al vorbitorului și opoziției ferme față de alte poziționări în cadrul discuției. Poziționarea acestui vorbitor cu privire la problema migrației este în concordanță cu o viziune care vizează o politică mai centralizată din partea Uniunii Europene, solicitând mai multă putere executivă la nivel de Uniune și impunând țărilor membre să respecte o legislație mai integrată.

7.2. Auto-prezentare

Datorită faptului că vorbitorii sunt reprezentanți ai diferitelor instituții și funcții publice, textele transmit un număr mare de valori referitoare la organizație, discutate în studiu din perspectiva auto-prezentării. Evaluările negative, în aceste cazuri sunt îndreptate către acei membri care nu respectă regulile comunității sau sunt formulate în termeni generali, în contextul discuției despre valori și deficitul acestora.

În cazul tuturor vorbitorilor, acest aspect ține de discursul legitimării și este strâns legat de reprezentarea valorilor în texte. Prezentarea de sine atât pozitivă, cât și negativă se realizează prin valorile atitudinale de judecată (judgement), dintre care cea mai frecventă este capacitatea (în ceea ce privește eficiența organizației), și cea de bună cuviință (afărentă moralității acțiunilor). Uneori, se identifică valori de judecată de tenacitate (tenacity) în cazul discutării urmării unor valori proprii.

Aceste valori sunt asociate cu opoziții mai mult sau mai puțin intense față de ceilalți participanți, realizările cele mai clare având loc în poziționările Antagonistice. În cazul poziționării anti-migraționiste, participantul căruia vorbitorul i se opune este Europa (Uniunea Europeană, în calitate de organizație) care are o viziune „pe termen scurt” și duce o politică „de stânga”, în timp ce în cazul atitudinii pro-migraționiste, participanții evaluați negativ sunt Ungaria, a cărei atitudine față de refugiați este o „rușine” pentru Uniunea Europeană și Consiliul European, care nu este în măsură să ducă la îndeplinire politica de solidaritate a Uniunii Europene orientată pe principii.

În cazul poziționărilor moderate, auto-prezentarea se realizează în cadrul insistenței vorbitorilor de a restabili unitatea și acordul între părți. Astfel, se urmărește atenuarea manifestărilor extreme și stabilirea unei politici comune ce poate fi dusă la bun sfârșit.

În cazul poziționării Mobilizatoare sunt prezente valori de angajare ce țin de sfera susținerii sau a recunoașterii (*entertain*) unor poziționări alternative iar intensitatea valorilor negative referitoare la acestea este atenuată într-un fel sau altul. În alte cazuri, se formulează o atitudine de respingere generală față de unele conduite evaluate negativ, însă, fără a desemna un destinatar anume (ex. Principii în acțiune, poziționare Mobilizatoare).

Poziționarea Auto-reflexivă reprezintă un exemplu deosebit, întrucât ideile transmise de vorbitor sunt, de fapt, o caracterizare a Europei prin liderii ei și prin acțiunile lor politice. Principiul de bază al acestei poziționări o constituie valoarea responsabilității a cărei importanță este proclamată insistent. În acest caz, deși tonul general este unul meditativ, vorbitorul își numește în mod explicit țintele atunci când ilustrează un comportament iresponsabil. Totuși, atitudinea sa nu devine antagonistică, întrucât stabilește responsabilitatea ca valoare morală generală care trebuie respectată de toți politicienii.

7.3. *Gradare*

Un aspect relevant care diferențiază poziționările individuale este cel prin care se realizează intensitatea sau moderația valorilor interpersonale folosite. Cele două poziționări Antagonistice reprezentând valorile extreme ale spectrului ilustrează cele mai înalte grade de intensificare, în timp ce atenuarea este caracteristică poziționărilor din mijlocul scalei dialogice și atitudinale. Rolul strategiilor de atenuare se asociază cu demersul vorbitorilor de a identifica soluții viabile pentru limitarea crizei și este susținut de conștientizarea faptului că dezbateră are loc între membrii aceleiași comunități (cu aceleași interese).

Cu toate acestea, intensificările apar adesea, chiar și în cazul vorbitorilor moderati. În mod tipic, gradarea are rolul de a adăuga dimensiunea de implicare personală valorilor proclamate. În cazul poziționării Mobilizatoare, de exemplu, vorbitorii caută să sublinieze importanța valorilor proclamate pentru organizație și comunitate prin valori intensificate de proclamare și afect. În alte cazuri, ca în Principii în acțiune, intensificarea întărește gestul de respingere de către vorbitor a conduitelor care contravin intereselor și scopurilor organizației (prin folosirea imperativului negativ).

7.4. *Valori și cadru reprezentational*

În ceea ce privește tipul de valoare reprezentat prin principiile solidarității și responsabilității, concluzia este că, în majoritatea cazurilor, vorbitorii îmbină o perspectivă morală cu una pragmatică. Acest aspect se datorează demersului de legitimare. Pentru Uniunea Europeană, ca și pentru orice guvern sau instituție, elementele de legitimitate presupun îmbinarea caracteristicilor care țin de eficiență și, implicit, de capacitatea de a urmări interesele cetățenilor săi, precum și de valori morale universale. Astfel, Uniunea Europeană dorește să acționeze în numele cetățenilor săi urmărind totodată și valori conforme cu ordinea morală.

În cazul Uniunii Europene, combinarea celor două aspecte este deosebit de importantă, întrucât valorile de solidaritate și responsabilitate reprezintă principii urmărite de fondatorii organizației după cel de-al doilea Război Mondial, iar reprezentarea eficientă a cetățenilor este un act fundamental de guvernare în prezent. În cazul poziționării Mobilizatoare, de exemplu, solidaritatea și responsabilitatea sunt categorii preponderent morale prin care vorbitorii subliniază necesitatea de a acționa în parametrii umanității și demnității umane. Ele reprezintă totodată și coordonatele unei comunități ce se bazează pe valori, dincolo de aspectul politic care este unul dintre criteriile de coeziune între statele ce formează Uniunea Europeană.

La modul general, Uniunea Europeană se definește pe două niveluri din perspectiva valorilor discutate, unul ținând de dimensiunea sa de comunitate politică și economică cu capacitatea sa de a face față în mod material crizei (finanțare, active materiale, țările membre ajutându-se reciproc), și celălalt, în care Europa este definită ca o comunitate de valori, de solidaritate față de cei într-o situație grea, în speță refugiații.

Atitudinea auto-reflexivă reiterează aceste premise, cu diferența că cele două valori sunt legate în primul rând de solidaritatea reciprocă, între țările membre, pentru a putea continua efortul comun de a-i ajuta pe ceilalți (prin principiul: trebuie să ne ajutăm pe noi înșine mai întâi pentru a-i ajuta pe alții). Aici, valoarea responsabilității este în principal o categorie morală, pentru că prin menținerea unui nivel ridicat de solidaritate reciprocă, Uniunea Europeană își poate demonstra influența, își poate apăra renumele, ajutându-i pe ceilalți. Astfel, păstrarea intactă a acestei uniuni este imperativă, iar acest lucru necesită o conduită responsabilă din partea pro- și anti-migraționiștilor, ambele tabere fiind atenționate să se abțină de la gesturi extreme. Vorbitorul se referă la aceștia ca fiind politicieni de tip „macho” care duc o „politică radicală, extremă”.

În cazul Principiilor în acțiune, moralitatea gestului de a-i ajuta pe cei aflați în nevoie este prezentă în mod implicit printr-o reflecție personală a vorbitorului asupra satisfacției pe care aceasta o poate aduce. Conținutul valoric principal, însă, în ceea ce privește solidaritatea și responsabilitatea ține de eficiență, ambii vorbitori concentrându-se pe acțiunile care au fost întreprinse în procesul de aplicare a principiilor europene în situația concretă a politicii internaționale. Acest conținut mixt este materializat discursiv în cadrul conceptului de credibilitate, principiul legitimator ultim, implicând capacitatea organizației de a urmări un tip de politică în mod consecvent, care conduce la recunoașterea de către partenerii internaționali.

În cazul poziționării Antagonistice anti-migraționiste, solidaritatea și responsabilitatea sunt definite într-un cadru reprezentational alternativ. Vorbitorul creează o narațiune alternativă conform căreia valorile europene trebuie apărute de politica iresponsabilă a Uniunii Europene. Aspectul moral al celor două valori constă în faptul că statele membre se ajută reciproc și păstrează în mod responsabil realizările organizației de până acum. Această poziție este antagonistică, deoarece se poziționează categoric împotriva politicii oficiale a Uniunii Europene. Valorile în această poziție sunt descrise implicit, în termeni negativi, prin critica adusă poziției oficiale a Uniunii ca fiind una incorectă.

În același timp, vorbitorul oferă o auto-prezentare descriind o politică responsabilă față de migranți (controlul strict al accesului acestora în Uniunea Europeană). În poziționarea Antagonistică pro migraționistă, se formulează o definiție similară în termeni negativi, de data aceasta împotriva celor care nu respectă politica de acceptare a solicitanților de azil.

În contextul crizei, organizația este prezentată ca ducând lipsă de acele valori care o reprezintă. Citând jocul de cuvinte al lui J. C. Juncker, preocuparea generală din aceste texte este că „există o lipsă de Uniune în această Uniune Europeană”, o lipsă de solidaritate între statele membre. Într-adevăr, această lipsă de valori reprezintă un alt nivel de criză pentru vorbitori. Dincolo de referirea la evenimentele extraordinare ale migranților sau refugiaților care solicită azil în Europa și nevoia de a aduce soluții eficiente, vorbitorii se referă la o „comunitate de valori” (poziționare Mobilizatoare) care este pusă sub amenințare.

Astfel, criza este descrisă concret ca o serie de evenimente extraordinare care trebuie controlate prin creșterea eficienței în organizație. O astfel de creștere poate fi realizată prin solidaritate între

statele membre și prin demonstrarea unui comportament moral și uman față de refugiați. Lipsa sau deficiența în demonstrarea acestor atitudini reprezintă o amenințare la adresa valorilor asumate și a comunității pe care o reprezintă.

Diferența de reprezentare care generează distincția în poziționarea dialogică și atitudinală este felul în care se definește amenințarea la adresa valorilor și la existența comunității. Reprezentanții instituțiilor europene desemnează drept amenințare lipsa de unitate (de exemplu, „arătatul cu degetul”/*finger pointing* – poziționare Mobilizatoare) sau soluțiile pe termen scurt. Rezolvarea este percepută în urmărirea unei politici responsabile, una al pașilor mărunți către o soluție mai cuprinzătoare și mai durabilă. O subcategorie ce ține de această perspectivă este cea a avertismentului emis de către vorbitorul poziționării Principiilor în acțiune. Atenționarea se referă la durata scurtă a valului de solidaritate manifestată de către public, de care politicienii nu trebuie să se lase amăgiți, ei continuând căutarea unor soluții raționale, cu efect durabil.

Amenințarea unei conduceri „radicale și fără scrupule” este avertismentul dat de către reprezentanților instituțiilor europene (poziționare Auto-reflexivă) îndemnându-i politicienii să guverneze cu un grad și mai ridicat de responsabilitate. O ilustrare a iresponsabilității este apelul la frică, la care recurg politicienii care urmăresc succesul pe termen scurt (poziționare Mobilizatoare), astfel, liderii instituțiilor europene (poziționările Mobilizatoare și Auto-reflexive) referindu-se implicit la politica riscantă a dreptei.

Cea mai frapantă diferență de reprezentare este în poziția Antagonistică anti-migraționistă, în care se efectuează o definire alternativă a valorilor față de cea a liderilor europeni. Fenomenul este descris ca migrație în masă, iar termenul „migrant economic” este folosit pentru solicitanții de azil. În acest discurs nu apare nicio mențiune explicită a valorilor de solidaritate și responsabilitate. Cu toate acestea, lipsa lor este implicată de descrierea politicii de la „Bruxelles” ca fiind o „politică obtuză” și de afirmația că guvernul ungar trebuie să ducă „o bătălie pe două fronturi”. Specificul valorii responsabilității este indicat prin definirea soluțiilor guvernului maghiar ca fiind drept „logice” și „dictate de bunul simț”.

7.5. Poziționarea dialogică

Aspectul comun al tuturor vorbitorilor, în materie de angajare, este predominanța valorii de proclamare (*proclaim*) în toate textele analizate. Această caracteristică rezultă din natura argumentativă și exortativă a textelor. În aceste condiții, diferența de atitudine dialogică a vorbitorilor nu se realizează prin tipul de implicare folosit ci, prin gradarea acestuia, (intensitate/atenuare), și prin indicarea destinatarului către care se îndreaptă.

Afirmațiile categorice sunt un alt tip de angajare folosit frecvent. Deși monoglossice, ele sunt relevante în cazul stabilirii poziționării dialogice. Un exemplu este poziția Antagonistică anti-migraționistă. În acest text este prezentă o opoziție intensificată împotriva politicii europene reprezentate de „Bruxelles” și „stânga europeană”. Folosirea afirmațiilor categorice indică faptul că vorbitorul neagă complet validitatea pozițiilor alternative de valoare. În poziționarea ce demonstrează Principii în acțiune, utilizarea acestui stil de angajare monoglosică este asociată cu descrierea politicilor și planurilor, ca fiind date. În aceste exemple, afirmațiile categorice transmit asertivitatea și natura pragmatică a planului de implementare, care este expus de vorbitori fără a presupune vreo atitudine opozițională.

Valorile de negare: respingere (*disclaim: deny*) abordează perspective opuse pe care vorbitorul le respinge categoric. Valoarea negării este adesea combinată cu una de proclamare prin pronunțarea (*pronouncement*) propriei poziționări. La fel se întâmplă și în cazul valorilor de susținere sau recunoaștere (*entertain*) unde perspectiva alternativă este discutată doar pentru a fi respinsă ulterior.

7.6. Poziţionarea atitudinală

Întrucât toţi vorbitorii sunt reprezentanţi oficiali ai unui tip de entitate politică, auto-referinţa vorbitorului realizează, de fapt, evaluarea instituţiei sau a guvernului reprezentat. În cazul reprezentanţilor instituţionali, autoevaluarea (evaluarea organizaţiei) este prezentă în general prin judecată de capacitate, pozitivă sau negativă, în funcţie de valoarea evaluării. Întrucât subiectul intervenţiilor este în principal lipsa de solidaritate, responsabilitate sau unitate în cadrul organizaţiei, această evaluare este în mare parte negativă. Cu toate acestea, ea este de obicei combinată cu o acţiune exortativă către îmbunătăţirea situaţiei negative care este prezentată ca fiind temporară. Datorită acestui îndemn la acţiune, cea mai optimistă judecată a capacităţii organizaţiei este prezentă în poziţionarea Mobilizatoare. O altă valoare de judecată care apare des este cea a bunei cuviinţe (*propriety*) realizând aspectul moral al acţiunii şi soluţiilor europene.

Poziţionarea atitudinală faţă de migranţi se realizează prin valorile de afect. Atitudinea pozitivă este implicită în toate declaraţiile (cu excepţia atitudinii anti-migraţioniste) referitoare la migranţi, cu afect pozitiv evocat obţinut prin prezentarea migranţilor ca fiind victime atunci când se discută politici sau descrierea lor prin acţiunea de „a se refugia” de conflict şi persecuţie. În această perspectivă, cea mai proeminentă diferenţă între poziţii este realizată între valorile polarizate ale empatiei de intensitate ridicată (poziţionare Mobilizatoare) şi a fricii de intensitate ridicată (poziţionare Antagonistică anti-migraţionistă).

8. Concluzii

8.1. Noutatea reprezentată de acest studiu

Noutatea acestui studiu constă, în primul rând, în analiza strategiilor de reprezentare în contextul poziţionării, în al doilea rând, în combinarea a două cadre teoretice diferite pentru a realiza adecvat această analiză şi, în al treilea rând, natura instituţională a corpusului, care pune în prim plan legitimarea ca obiectiv principal al discursului şi modelează poziţionarea în consecinţă.

8.2. Continuarea cercetării

Posibilităţile de a continua acest studiu ţin atât de cercetări ulterioare privind categoria formală a poziţionării, cât şi de cercetarea orientată către analiza critică a discursului privind strategiile de legitimare pe care guvernanta europeană le foloseşte pentru a-şi impune perspectiva într-un context internaţional. O direcţie posibilă ar fi o analiză a poziţionării reprezentând un individ sau o ideologie pe o perioadă mai lungă de timp pentru a urmări posibilele schimbări în modularea acesteia, luând în considerare impactul celorlalţi participanţi.

Referinţe selectate

Fairclough, Norman and Fairclough, Isabela (2012 a). *Critical Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*. Routledge, London and New York.

Martin, James. R. and White, Peter. R. R. (2005). *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. Palgrave Macmillan.

Martin, James. R. and Rose, David (2007). *Working with Discourse. Meaning beyond the Clause*. Continuum, second edition.